

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Natalii Gąsiorowskiej na Władysława Poboga - Malinowskiego.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Natalii Gąsiorowskiej. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Natalii Gąsiorowskiej wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Natalii Gąsiorowskiej, historyczki, znawczynie społeczno-gospodarczych dziejów Polski XVIII i XIX wieku, specjalistki w zakresie historii przemysłu i związanej z nim klasy robotniczej. Natalia Gąsiorowska urodziła się 20 maja 1881 r. we wsi Orzyce niedaleko Makowa Mazowieckiego, w wielodzietnej (miała sześcioro rodzeństwa) rodzinie powstańca styczniowego. Pierwsze nauki pobierała w Warszawie, w prywatnej 6-klasowej pensji Henryki Czarnockiej, gdzie zaprzyjaźniła się ze starszą od siebie Marianną Koszutką. Maturę zdała w męskim gimnazjum w Rydze. W latach 1897-1903 była nauczycielką w prywatnych szkołach w Warszawie, korepetytorką i uczestniczką tajnego nauczania u boku pedagoga tej miary, co Cecylia Śniegocka. Działała w sekcji pedagogicznej Koło Kobiet, której przewodniczyła jej przyjaciółka - Stefania Sempołowska. Dzięki prywatnemu stypendium mogła podjąć studia w Heidelbergu, a potem kontynuować je w paryskich uczelniach: w École de Droit, w Collège de France i na Sorbonie - gdzie wstąpiła do paryskiej sekcji Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS). Do kraju powróciła w 1905 roku i związała się z lewicowym nurtem swojej partii, była m.in. współpracownicą Tadeusza Rechniewskiego. W latach 1907-1908 była wykładowcą w szkole we Włochach (wówczas koło Warszawy), założonej z inicjatywy Towarzystwa Wychowania Przedszkolnego. Dyplom uzyskała w 1910 r. we Lwowie. Doktoryzowała się pod kierunkiem profesora Szymona Askenazego. Do wybuchu I wojny światowej drukowała swoje artykuły w partyjnych pismach, takich jak „Wiedza”, „Nowe Życie”, „Światło” czy „Kuźnia”, wykładała też w radykalnie nastawionych instytucjach – Uniwersytecie dla Wszystkich, Towarzystwie Kultury Polskiej czy Towarzystwie Szerzenia Wiedzy Handlowej i Przemysłowej. Później uczyła w warszawskich szkołach żydowskich, wydawała również *Historię Polski*, zwalczając w ten sposób analfabetyzm wśród dorosłych. W 1918 roku wstąpiła do Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (KPRP), z którą była związana do połowy lat 20-tych. Nadal wykładała na różnych uczelniach (m.in. w kierowanym przez Esterę Golde-Stróżecką Uniwersytecie Ludowym), działała też w Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom. W 1926 r. habilitowała się w Wolnej Wszechnicy polskiej a osiem lat potem uczyniła to samo na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie potem prowadziła pracę dydaktyczną i badania naukowe w zakresie przemian ekonomicznych czasów oświecenia i Królestwa Polskiego (od 1952 r. była profesorem tej uczelni). Szczególnie interesował ją przemysł tego okresu – tkactwo, hutnictwo i górnictwo węglowe. Od 1933 r. piastowała obowiązki sekretarza Międzynarodowej Komisji Historii Ruchów Robotniczych. W okresie okupacji hitlerowskiej była dziekanem Wydziału Humanistycznego tajnej Wolnej Wszechnicy. Podczas Powstania Warszawskiego Niemcy wywieźli ją do Berlina, gdzie pracowała jako robotnica w fabryce żarówek. Do kraju powróciła pieszo w maju 1945 r. i już w niedługim czasie stała się najczynniejszym współorganizatorem uniwersytetu w Łodzi, a w szczególności jego Instytutu Historycznego. Później pełniła również obowiązki rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Redagowała wiele czasopism naukowych, w 1952 r. została powołana na członka

rzeczywistego. W 1954 roku na członka Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Zmarła 30 listopada 1964 r. w Warszawie.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Natalii Gąsiorowskiej na ulicę Władysława Poboga - Malinowskiego.

Władysław Pobóg - Malinowski (1899 - 1962) – porucznik artylerii Wojska Polskiego, wybitny historyk. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. Po wojnie pełnił służbę w 21 Pułku Artylerii Polowej w garnizonie Kraków, Szefostwie Artylerii i Służby Uzbrojenia Okręgu Korpusu Nr V w Krakowie, 12 Pułku Artylerii Polowej w Złoczowie i Wojskowym Biurze Historycznym w Warszawie. W 1931 r. został naczelnikiem Wydziału Historyczno - Naukowego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W 1944 r. powołany został do polskiej służby zagranicznej, z której wycofał się w 1945 r. W latach 1944–1945 był współtwórcą i jednym z dwóch głównych redaktorów sekcji polskiej Radia Francuskiego. Po II wojnie światowej pozostał na emigracji. Władysław Pobóg - Malinowski jest autorem wielu prac z zakresu najnowszej historii Polski. Jego najważniejszą pracą była „*Najnowsza historia polityczna Polski 1864-1945*”.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność m.st. Warszawy w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

